

Türkiye’de “Köy Enstitüleri” Konusunda Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Nicelik ve Nitelik Yönleriyle Değerlendirilmesi II (2010-2015)

Nurgün KOÇ*

orcid/0000-0001-9064-0789

Öz: Köy Enstitüleri erken Cumhuriyet döneminin, kırsal kesimde yaşayan vatandaşların eğitim yoluyla kalkındırılmasına yönelik özgün kurumlarıdır. Bu kurumlar kuruluş aşamasından günümüze değin eğitim, köy-köycülük, ekonomik ve sosyal kalkınma ve Cumhuriyet’in getirdiği yeni siyasal yapılanmanın kırsal kesime ulaştırılması yönleriyle ilgi çekmeye devam etmektedir. Köy Enstitüleri ile ilgili özellikle mezun olanlar tarafından pek çok yayın yapılmıştır. Akademik anlamda Türkiye’deki Köy Enstitüleri ilk kez yabancı bir araştırmacı, Fay Kirby tarafından 1962 yılında Columbia Üniversitesinde Doktora tezi olarak incelenmiştir. Türk akademisinin lisansüstü seviyede konuyu ele alması ise tespit edebildiğimiz kadarıyla 1977 yılında Hüseyin Akyüz tarafından hazırlanan Doktora tezi ile olmuştur. Uzun süre Köy Enstitüleri ile ilgili akademik çalışmalara çok rastlanmazken bu çalışmaların 2000’li yılların başından itibaren artmaya başladığı, özellikle 2010 yılından itibaren de önemli bir ivme kazandığı görülmektedir. Köy Enstitüleri’ni Doktora seviyesinde inceleyen bir akademisyen olarak nicelik yönüyle önemli bir artış kaydetmiş olan Enstitüler ile ilgili tezlerin nitelik özelliklerinin de ortaya konması; popüler bir konu olan ve genel olarak ideolojik yaklaşım sergilenen Köy Enstitüleri’nin, ele alınan tezlerde de benzer popüler ve ideolojik yaklaşımın bir aracı haline gelip gelmediklerinin irdelenmesi, araştırmanın temel amaçlarını oluşturmuştur. Tespit edilen 104 civarındaki tezin makale formatındaki bir yayında tek seferde ele alınması mümkün olmadığından başlangıçtan 2010 yılına kadar lisansüstü seviyede gerçekleştirilen akademik çalışmalara yönelik inceleme aynı dergide yayınlanmıştır. Burada aynı çalışmanın devamı olarak 2010 ile 2015 yılları arasındaki lisansüstü seviyede hazırlanan tezler nicelik ve nitelik yönüyle değerlendirilmiştir. Bu çalışma Etik Kurul Onayı alınmasını gerektiren bir çalışma değildir.

Anahtar Kelimeler: Köy Enstitüleri, Doktora Tezi, Yüksek Lisans Tezi, Araştırma Etiği, Eğitim Tarihi

* Prof. Dr., Karabük Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bölüm Başkanı; Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Türkiye Cumhuriyeti Tarihi ABD Başkanı, nurgunkoc@karabuk.edu.tr

Evaluation of the Postgraduate Thesis of Concerning “Village Institutes” Made in Turkey of Quantity and Quality Aspects II (2010-2015)

Abstract: Village Institutes are the original institutions of the early Republican period for the development of rural citizens through education. These institutions continue to attract attention from the establishment stage to the present day in terms of education, village-villageism, economic and social development and the delivery of the new political structure brought by the Republic to the rural areas. Many publications have been made about Village Institutes, especially by graduates. In academic terms, Village Institutes in Turkey were first studied by a foreign researcher, Fay Kirby, in 1962 as a PhD thesis at Columbia University. As far as we can determine, the Turkish academy's handling of the subject at the graduate level was with the PhD thesis prepared by Hüseyin Akyüz in 1977. While there were not many academic studies on Village Institutes for a long time, it is seen that these studies started to increase from the beginning of the 2000s and gained a significant momentum especially from 2010 on. As an academician who studies Village Institutes at the doctoral level, revealing the qualitative characteristics of the theses related to the Institutes, which has achieved a significant increase in terms of quantity; The main aims of the research are to examine whether the Village Institutes, which is a popular subject and generally exhibited an ideological approach, have become a tool of a similar popular and ideological approach in the theses discussed. Since it is not possible to deal with around 104 theses in an article format at once, academic studies carried out at the graduate level from the beginning until 2010 were published in the same journal. Here, as a continuation of the same study, the theses prepared at the graduate level between 2010-2015 were evaluated in terms of quantity and quality.

Keywords: Village Institutes, Doctoral Thesis, Master Thesis, Research Ethics, History of Education

Extended Summary

Purpose

It can be said that "Village Institutes" is one of the most popular subjects in Turkish society, both among intellectuals and in academia. Village Institutes; They are unique educational institutions based on an intellectual preparation process of about forty years before 1936, when the trial process was started in Turkey, with examples in countries such as Germany, the USA, and Bulgaria in the world, aimed at solving the education and development problems of the rural areas of the modern Republic. . At first, attempts were made in the education of

peasants, initiated by Mustafa Kemal Atatürk, and it was found successful and was put into practice with the Law enacted in 1940. Village Institutes, numbering 21 across the country, were transformed into Primary Teachers Schools with another law enacted in 1954. Since Village Institutes are not only an educational institution and have directly or indirectly affected large layers of society with their social, economic and political aspects, their reflections have continued until today. Books, magazines, etc., by the graduates of the Village Institute. In addition, scientific researches, master's and doctoral theses have been prepared on the subject.

Recently, a significant increase has been observed in the number of postgraduate theses, especially on Village Institutes in Universities. Although this increase seems to be important, some of the problems such as method problems in some theses, not applying to the literature properly, and not dealing with the subject in an objective way have attracted attention.

In this study, firstly, it is aimed to reveal whether the postgraduate studies on Village Institutes create original value or not. Since there are many (more than 100) theses, the study has turned into a series of articles due to technical problems such as page limitation.

Methods

It must be remembered that every method has its strengths and weaknesses. (Szyjka, 2012: 114). Postgraduate theses determined from 2010 to 2016 are discussed. The obtained data were subjected to content analysis. Content analysis is one of the most frequently used methods among qualitative data analysis types. Content analysis is a method mainly used in analyzing written and visual data.

Results and Discussion

Between 2010 and 2015, a total of 21 postgraduate theses, 4 of which were doctoral dissertations, were prepared on the subject of Village Institutes. All of these theses are open to access.

Numerical data show that academic interest in Village Institutes continues to increase. On the other hand, it has been determined that the required sensitivity is mostly not shown in terms of accessing the basic sources, applying to the doctoral theses prepared previously on the subject of Village Institutes, ensuring the harmony between the subject title and the content, and acting objectively. When we look at the situation of referencing Fay Kirby, it is seen that references are mostly made, and even other doctoral theses are not referenced, and more than one edition of Kirby's work is cited. Kirby's work is extremely

important as it is the first PhD thesis on Village Institutes in Turkey. Not giving the same value to other doctoral theses is a methodology error in its simplest aspect. This situation emerges as the Turkish academy embracing the work of any foreign researcher, while Turkish universities do not value the work of Turkish researchers; continues to reflect on its complex reflection.

Another problem encountered in theses is the incompatibility between the title and the content. It was observed that the focus of the subject was mostly moved away from the chosen topic. This has revealed studies that are similar to each other and far from contributing to the literature. On the other hand, it has been determined that there is little sensitivity in displaying an objective approach, which damages the reliability of the studies. Since all these processes are carried out under the control of a consultant and a jury, their responsibilities in the works that have emerged should not be ignored.

Giriş

Bilimsel çalışmalar bilinmezi bilinir kılmak, sorunlara çözüm üretmek, sosyal ve kültürel unsurları tanımlayıp açıklamaya yönelik amaçlarla yapılır. Sonuçlarının toplum faydasına kullanımı ve çalışmaların sürekliliği esastır (Uçak ve Birinci, 2008: 188) ve toplumların gelişmesinde sosyal bilimlerin etkisini görmezden gelmek mümkün değildir.

Üniversitelerin yüksek öğretim kurumları olarak bilimsel bilgi üretme ve bunu yayma, toplumsal gelişme, ekonomik büyüme gibi süreçlerdeki etkileri son derece önemlidir. Üniversitelerde bireylerin meslek edinme ve toplumsal yaşama hazırlanma faaliyetleri ön lisans, lisans ve lisansüstü eğitim seviyelerindeki birimleri aracılığıyla gerçekleşmektedir. Özellikle lisansüstü seviyede eğitim veren kurumların bilimsel araştırmaların yürütülmesindeki ve bunun topluma yansımalarına yönelik katkıları yadsınamaz. Bu çerçevede yürütülen bilimsel çalışmalar Yüksek Lisans Eğitim Öğretim Yönetmeliğinde Yüksek Lisans tezi ve Doktora tezi olarak adlandırılmıştır. (Erkul ve Kanten, 2019, 30)

Ülkemizde sosyal bilimler ve üniversitelerin bugünkü konumu ele alındığında objektif bilgi üretme konusunda iç açıcı bir durum olmadığı söylenebilir. Bunda pek çok sebep varsa da sosyal bilimcilerin alana bilimsel katkı sunmada kısır yaklaşım içinde olmaları son derece önemlidir. (Torlak, 2006: 59)

Özellikle son dönemlerde sadece akademide değil sanatta da yaygın bir şekilde karşılaşılan intihal/ plajiarizm¹, hukuki birtakım düzenlemeler yapılmış olsa da önü alnamayan ciddi bir sorun olarak durmaktadır.

“Bilimsel araştırmaların doğasında süreklilik ve daha önce yapılan araştırmalardan haberdar olunması gereği vardır. Her bilimsel araştırma daha önce yapılmış araştırmalar üzerine geliştirilir. Yapılan çalışmaların yayın içinde aktarımında bazı kurallara uyulması, yararlanılan kaynakların yine belirli kurallara göre belirtilmesi esastır. Bilimsel araştırma yapma ve araştırma sonuçlarını yayma aşamasında bilerek veya bilmeden yapılan hatalar araştırmanın güvenilirliğini zedelediği gibi ilgili bilim dalına da zarar vermektedir. Bilimsel iletişim sürecinde genelde ‘etik dışı’ olarak tanımlanan bu davranışlar içine ‘sahtecilik’, ‘intihal/aşırmacılık’, ‘uydurmacılık’ ve ‘yinelenen yayın yapma’ gibi istenmeyen uygulamalar girmektedir.” (Uçak ve Birinci, 2008: 188)

Türk toplumunda gerek aydınlar arasında gerekse akademide en çok ilgi gören konuların başında “Köy Enstitüleri”nin geldiği söylenebilir. Köy Enstitüleri; kurulan modern Cumhuriyet’in kırsal kesimin eğitim ve kalkınma sorununu bir arada çözmeye yönelik, dünyada daha önce Almanya, ABD, Bulgaristan gibi ölkelerde örnekleri olan, Türkiye’de deneme sürecinin başlatıldığı 1936’dan önce yaklaşık kırk yıllık bir fikri hazırlık sürecine dayanan, özgün eğitim kurumlarıdır. Mustafa Kemal Atatürk tarafından başlatılan köylünün eğitimi hamlesinde önce denemeler yapılmış, başarılı bulunarak 1940 yılında çıkarılan Kanunla hayata geçirilmiştir. Sayıları ölkede 21’i bulan Köy Enstitüleri, 1954 yılında çıkarılan başka bir kanunla İlköğretmen Okullarına dönüştürölmüştür. Köy Enstitüleri sadece bir eğitim kurumu olmadığından ve sosyal, ekonomik, siyasal yönleriyle de toplumun geniş katmanlarını doğrudan ya da dolaylı yoldan etkilemiş olduğundan yansımaları da günümüze değin devam etmiştir. Köy Enstitüsü mezunları tarafından kitaplar, dergiler vb. yayımlanmış, ayrıca bilimsel araştırmalar yapılmış, Yüksek Lisans ve Doktora tezleri hazırlanmıştır.

Son zamanlarda özellikle Üniversitelerde Köy Enstitüleri hakkında hazırlanmış olan lisansüstü seviyedeki tezlerin sayısında ciddi bir artış gözlemlenmektedir. Bu artış önemli gibi gözükse de karşılaşılan bazı tezlerdeki gerek yöntem sorunları, gerek literatüre gereğince başvurulmaması, konunun objektif biçimde ele alınmaması gibi durumlar dikkat çekmiştir.

Üretilmiş bir akademik çalışmanın özgün değerinin bulunması gerekmektedir. (Fisher ve Anushko, 2012, akt. Öltay, Akyurt ve Öltay, 2021: 199)

¹ Plajiarizm: “Aşırma, aşırmacılık”; plajiarize: “çalıntı eseri kendi imzasıyla yayımlamak, aşırmak”, Bkz., Redhouse, *Büyük elsözlüğü*, Redhouse Yayınevi, İstanbul 1994.

Bu incelemede öncelikle, Köy Enstitüleri konusunda hazırlanmış olan lisansüstü seviyedeki çalışmaların özgün değer yaratıp yaratmadıkları ortaya konmak istenmiştir. Çok sayıda (100'ü aşkın) tez ile karşılaşıldığından, sayfa sınırlaması gibi teknik problemler dolayısıyla çalışma, bir seri makaleye dönüşmüş durumdadır.

Yöntem

Bu makale 2020 yılında aynı dergide yayımlanan *“Türkiye’de ‘Köy Enstitüleri’ Konusunda Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Nicelik ve Nitelik Yönleriyle Değerlendirilmesi (2010’a Kadar)”* makalesinin devamı niteliğindedir. Amaç, popüler bir konu olarak araştırmacıların da ilgisini çeken Köy Enstitüleri konusunda hazırlanmış olan lisansüstü tezlerin genel bir panoramasını ortaya koyabilmektir. Araştırmacıların birbirinden ne kadar etkilendiğini ya da bir diğerinden ne kadar haberdar olduğu belirlemek için Köy Enstitüleri konusundaki tezler içerik analizine tâbi tutulmuştur. Özellikle sayfa sayısı, kaynak sayısı gibi nicelik değerleri incelenerek temel kaynaklara ulaşıp ulaşılamadığı tespit edilmiştir. (Koç, 2020: 17-18) Nitel yöntemlerle elde edilen veriler sayesinde bazı analizler yapmak mümkünse de amaç sayılar yoluyla elde edilen sonuçlara ulaşmak değil, ilgili konuda *“betimsel ve gerçekçi bir resim sunmaktır.”* (Şimşek, 2009: 41) Bu çalışmadaki diğer bir amaç Köy Enstitüleri ile ilgili hazırlanmış lisansüstü tezler hakkında bilgi vermek olmayıp, tezlerin bilimsel kriterlere uygunluğu ve verilerin objektif biçimde değerlendirilip değerlendirilmediğini ortaya koyabilmektir.

Belirtildiği gibi 2010 yılına Köy Enstitüleri ile ilgili hazırlanmış olan lisansüstü tezler incelenmişti. Çalışmada aynı yöntem kullanılmıştır: YÖK Ulusal Tez Merkezi internet sitesinde yapılan taramada; Tarama terimi *“Köy Enstitüleri, Aranacak alan “Tez adı”, İzin durumu “Tümü”, Tez türü “Tümü”* işaretlendikten sonra karşılaşılan tezler değerlendirilmiştir. Daha geniş taramayla eğitim ve öğretim alanında konumuzun dışında çok sayıda tezle karşılaşıldığından böyle bir daraltma yöntemi seçilmiştir. Fakat bu taramanın da dışında kalabilecek tezler olabileceği düşüncesiyle tek tek Köy Enstitüleri’nin adı yazılmak suretiyle; örneğin *“Kızılçullu Köy Enstitüsü”* gibi, yeni taramalar da yapılmış ve 2010 yılından 2016 yılına kadar tespit edilmiş olan lisansüstü tezler ele alınmıştır. Elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. *“İçerik analizi, nitel veri analiz türleri arasında en sık kullanılan yöntemlerden biridir. İçerik analizi ağırlıklı olarak yazılı ve görsel verilerin analiz edilmesinde kullanılan bir yöntemdir.”* (Silverman, 2001, akt. Özdemir, 2010: 335)

Tezler incelenirken nicelik yönünden sayfa sayısına, kullanılan kaynakçaya, temel kaynaklara ulaşıp ulaşılmadığına, önceki tezlerden özellikle lisansüstü seviyedeki en üst aşama olarak kabul edildiğinden Doktora tezlerine yer verilip verilmediğine dikkat edilmiştir. Doktora tezi daha sonra kitap olarak aynı adla ya da benzer bir adla yayınlanmışsa, tez ya da kitap fark etmeksizin esere

başvurulup vurulmadığına bakılmıştır. Tezlerin bazılarında konunun oldukça yüzeysel bir şekilde ve yetersiz kaynakça ile işlenmesi, üstelik elektronik erişime kısıtlı olması, bu yönde bir araştırmanın gerekliliğine yol açmıştır. Ancak Türkiye'deki Köy Enstitüleri konusunda hazırlanmış ilk tez olan Hüseyin Akyüz'ün "*Türk Eğitiminde Köy Enstitüleri Denemesi Üzerine Bir Araştırma*" adlı Doktora tezi, bu kriterin dışında bırakılmıştır. Çünkü Doktora tezine erişimin oldukça geç tarihlerde mümkün olduğu ihtimali buna yol açmıştır.² Makale hazırlığı sırasında ilgili tezin YÖK Ulusal Tez Merkezi sistemine dahil olma tarihinin 25 Şubat 2015 olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Bu da tahminimizi doğrular niteliktedir. Günümüzde Hüseyin Akyüz'ün Doktora tezine Ulusal Tez Merkezinde ulaşmak mümkünse de daktilo ile yazıldığı görülen tez okunabilir ve anlaşılır olmaktan uzak durumda olduğundan araştırmacıların Akyüz'ü referans göstermeleri dışlanmıştır. Diğer yandan Köy Enstitüleri denince akla ilk gelen isim olan Fay Kirby'nin³ tez çalışmalarındaki etkisi tespit edilmeye çalışılmıştır.

Ayrıca tespit edilen hatalar tez danışmanlarının ve jüri üyelerinin görev ve sorumluluğunu akla getirdiğinden incelenen tezlerin danışmanlarına da yer verilmiştir. Bilimsel araştırma raporu şeklinde de sınıflandırılan Yüksek lisans ve Doktora tezleri belirli kavramlara, kuramlara ve metodolojik temellere dayanan geçerli ve güvenilir araştırmalardır. Fakat alanın uzmanlarından oluşan jüri onayı ile kabul edilen bilimsel araştırmalar olmasına karşın tez çalışmalarının önemli bir bölümünde metodolojik hataların ve sorunların olduğu tespit edilmektedir. (Erkul ve Kanten, 2019, 30)

İncelenen tezler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

	YILI	YAZARI	ÜNİVERSİTE	KONUSU	TÜRÜ	SAYFA SAYISI	İZİN DURUMU
--	------	--------	------------	--------	------	--------------	-------------

² 2007 yılında ilgili konudaki tezimizi hazırlarken kısıtlı olanlar dahil olmak üzere YÖK Ulusal Tez Merkezinden tüm Doktora tezlerine ulaşmış fakat böyle bir çalışma ile karşılaşmamış idik. Bu yüzden diğer araştırmacıların da benzer bir durumla karşı karşıya kalmış olabilecekleri düşünülmüştür.

³ Köy Enstitüleri konusunda ilk akla gelen bilimsel çalışma Fay Kirby tarafından 1962 yılında Colombia Üniversitesinde "*The Village Institute Movement of Turkey: An Educational Mobilization for Social Change*" başlığıyla hazırlanan ve "*Türkiye'de Köy Enstitüleri*" olarak aynı yıl Türkçe'ye çevrilen Doktora tezi niteliğindeki çalışmadır. Kirby'nin bu çalışması 1951-54 yılları arasında Türkiye'de yaptığı araştırmalara dayalı olarak hazırlanmıştır. XIX. yüzyılın ortalarından itibaren Türk eğitim tarihini ve Cumhuriyet sonrası sosyal değişimi ele alan bu çalışmada Kirby Köy Enstitüleri'ni eleştirel bir anlayışla incelemek yerine enstitüleri şiddetle savunmuştur, Bkz., Nurgün Koç, *Türk Kültür Tarihi İçerisinde Köy Enstitüleri*, İstanbul 2013.

1.	2010	Neslihan Saka	Marmara Üniversitesi	Ekonomi	Yüksek Lisans	125	Erişilebilir
2.	2010	Gökhan Temel	Marmara Üniversitesi	Eğitim ve Öğretim	Yüksek Lisans	204	Erişilebilir
3.	2010	Kurtuluş Ertuğrul	Dumlupınar Üniversitesi	Eğitim ve Öğretim	Yüksek Lisans	158	Erişilebilir
4.	2010	Oya Tan	Akdeniz Üniversitesi	Eğitim ve Öğretim	Yüksek Lisans	194	Erişilebilir
5.	2010	Yudum Gökce	Muğla Üniversitesi	Eğitim ve Öğretim	Yüksek Lisans	177	Erişilebilir
6.	2010	Özgür Aktaş	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	Eğitim ve Öğretim	Yüksek Lisans	143	Erişilebilir
7.	2010	Nazlı Karaman	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	Eğitim ve Öğretim	Yüksek Lisans	250	Erişilebilir
8.	2010	Gökçe Küçüktamer	Selçuk Üniversitesi	Eğitim ve Öğretim	Yüksek Lisans	188	Erişilebilir
9.	2010	Fatma Çoban	Muğla Üniversitesi	Eğitim ve Öğretim	Yüksek Lisans	133	Erişilebilir
10.	2011	Emrah Polat	Marmara Üniversitesi	Eğitim ve Öğretim	Yüksek Lisans	143	Erişilebilir
11.	2011	Hatice Akar	Dokuz Eylül Üniversitesi	Eğitim ve Öğretim	Yüksek Lisans	77	Erişilebilir
12.	2011	Gülşah Eser	İstanbul Üniversitesi	Eğitim ve Öğretim	Doktora	503	Erişilebilir
13.	2011	Ahmet Emre Ateş	İstanbul Üniversitesi	Siyasal Bilimler	Doktora	224	Erişilebilir
14.	2012	Mustafa Önder	Selçuk Üniversitesi	Türk İnkılap Tarihi	Yüksek Lisans	131	Erişilebilir
15.	2013	Emel Karaismailoğlu	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	Eğitim ve Öğretim	Yüksek Lisans	208	Erişilebilir

16.	2013	Serkan Esen	Kilis 7 Aralık Üniversitesi	Eğitim ve Öğretim	Yüksek Lisans	86	Erişilebilir
17.	2013	Birgül Yılmaz	Karadeniz Teknik Üniversitesi	Kamu Yönetimi	Yüksek Lisans	123	Erişilebilir
18.	2014	Çiğdem Birced	Boğaziçi Üniversitesi	Siyasal Bilimler	Yüksek Lisans	263	Erişilebilir
19.	2014	Esra Elif Nartok	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	Siyasal Bilimler	Yüksek Lisans	224	Erişilebilir
20.	2015	Erhan Kanbolat	İstanbul Üniversitesi	Eğitim ve Öğretim	Doktora	685	Erişilebilir
21.	2015	Burcu Demirkaya Güler	Maltepe Üniversitesi	Eğitim ve Öğretim	Doktora	308	Erişilebilir

Kronolojik Olarak Köy Enstitüleri ile İlgili Hazırlanmış Tezler; Bulgular ve Yorumları

(SAKA, 2010) Yrd. Doç. Dr. Esra Yüksel Acı danışmanlığında, Neslihan Saka tarafından “*Köy Enstitülerinin Türkiye'nin Kalkınma Sürecindeki Yeri*” başlıklı Yüksek Lisans tezi Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Bölümü İktisat Anabilim Dalında 2010 yılında tamamlanmıştır. 125 sayfadan oluşan tezde ortalama 87 kaynaktan yararlanılmıştır. Daha önce hazırlanmış olan Doktora tezlerinden sadece Ziyet Bahadır'a başvurulmuş; Hasan Erçelebi, Deniz Ilgaz, Nurgün Koç, Nuran Aytemur ve Ayfer Uz'a yer verilmemiştir. Fay Kirby'den yararlanılmıştır.

Ekonomi bilimi çerçevesinde, Köy Enstitüleri'nin Türkiye'nin ilgili dönemdeki kalkınmasına olan etkilerinin inceleneceği belirtilmişse de tezin içeriği açısından ekonomi disiplininin farklılığına dair yöntem ve saptamalara rastlanmamıştır. Daha çok eğitim ile ilgili bilgilerin tekrar edildiği görülmüştür. Kalkınma kısmında Enstitülerin sadece olumlu etkileri üzerinde durulmuş, objektivite yakalanamamıştır.

(TEMEL, 2010) Yrd. Doç. Dr. Mustafa Aksoy danışmanlığında Gökhan Temel tarafından “*1940- 1946 Döneminde Köy Enstitülerindeki Eğitim- Öğretim Uygulamaları ve Tarih Eğitimi*” başlıklı Yüksek Lisans tezi Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tarih Bölümü Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi

Anabilim Dalı Tarih Eğitimi Bilim Dalında 2010 yılında tamamlanmıştır. 204 sayfadan oluşan tezde ortalama 109 yazılı ve 7 sözlü kaynaktan yararlanılmıştır.

“Türk Kültür Tarihi İçinde Köy Enstitüleri” ile neredeyse aynı konular incelenmiş olmasına rağmen bu Doktora tezi de dahil olmak üzere daha önce hazırlanmış olan Doktora tezlerinden hiçbirine başvurulmamış sadece Deniz Ilgaz’ın bir çalışmasına yer verilmiştir. Fay Kirby’den yararlanıldığı görülmüştür.

(ERTUĞRUL, 2010) Kurtuluş Ertuğrul tarafından Doç. Dr. Abdullah İlğazi danışmanlığında “*TBMM'deki Yansımalarına Göre Köy Enstitüleri*” adlı Yüksek Lisans tezi Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Bölümü Tarih Anabilim Dalı Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Bilim Dalında 2010 yılında tamamlanmıştır. 158 sayfadan oluşan tezde ortalama 93 kaynaktan yararlanılmıştır.

Konu seçiminde TBMM tutanaklarının incelenmesinin merkeze oturtulması açısından özgün sayılabilecekse de konunun ele alınması yönüyle daha önce hazırlanmış olan pek çok Yüksek Lisans teziyle benzer şekilde; Köy Enstitüleri’ne giden yol, kuruldukları yerler, eğitim, öğretim programları vb. değinildiğinden tezin alana katkı sağlamadığı görülmüştür. Daha önce hazırlanmış olan Doktora tezlerine yer verilmemiş fakat Kirby’den yararlanılmıştır.

(TAN, 2010) Prof. Dr. Mualla Bilgin Aksu danışmanlığında, Oya Tan tarafından “*Köy Enstitülerinde Demokrasi Eğitimi ve Liderlik: Nitel Bir Araştırma*” başlıklı Yüksek Lisans tezi Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalında 2010 yılında tamamlanmıştır. 194 sayfadan oluşan tezde ortalama 74 kaynakçadan yararlanılmış, 12 Köy Enstitüsü mezununun ile mülakat yapılmıştır. Araştırmada konu ile ilgili Yüksek Lisans ve Doktora tezleri hakkında kısaca bilgi verilmiştir. Referans olarak sadece Hasan Erçelebi’nin bir çalışmasına ve Kirby’e yer verildiği görülmüştür.

Tan tarafından “*Görüldüğü gibi enstitüleri, demokrasi ve liderlik boyutlarını bir arada ele alarak inceleyen bir çalışma bulunmamaktadır. Ancak söz konusu araştırmaların büyük bir bölümünde enstitülerdeki demokratik yaşam biçimine değinilmiş ve enstitülerden, Atatürk ilkelerini köye taşıma yolu ile köyün kalkınmasına öncülük edecek bireyler yetiştiren okullar olarak bahsedilmiştir.*” denilerek en azından önceki çalışmalardan haberdar olduğu ve eksik olan kısımların tamamlanacağı amacıyla yola çıkılmıştır. Fakat Yüksek Lisans seviyesindeki bu çalışmada farklı ve özgün bir yaklaşım tespit edilmemiştir.

(GÖKÇE, 2010) Yudum Gökçe tarafından Prof. Dr. Şule Aycan danışmanlığında “*Köy Enstitüleri ve Fen Eğitimi*” başlıklı Yüksek Lisans tezi Muğla Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Fen Bilgisi Öğretmenliği Bilim Dalında 2010 yılında tamamlanmıştır. 177 sayfadan oluşan tezde internet kaynakları da dahil olmak üzere ortalama 114 kaynağa başvurulmuştur. Daha önce hazırlanmış Doktora tezlerinden Bahadır, Koç ve Uz’a başvurulmuş; Erçelebi, Ilgaz, Aytemur’a yer verilmemiştir. Kirby’e başvurulmamıştır.

Asıl konu olan Köy Enstitüleri'nde Fen programlarına sadece (s.123-128) arasında değinilmiş, ardından (s.131 ile 154 arasında) günümüzdeki eğitim ile Köy Enstitüleri karşılaştırılmıştır. Tezdeki diğer kısımlar bilinenlerin tekrardan ibarettir. Bu yüzden özgün bir başlık seçilmesine rağmen içerik bununla doldurulamamıştır. Bununla birlikte, Köy Enstitüleri ile ilgili daha önce yapılmış çalışmalara yer verilmiş olması dolayısıyla önemlidir.

(AKTAŞ, 2010) Özgür Aktaş, Yrd. Doç. Dr. Ülkü Varlık danışmanlığında “*Türkiye’de Ulus Devletin Oluşum Sürecinde Köy Enstitülerinin Rolü ve Etkisi*” başlıklı Yüksek Lisans tezini Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalında 2010 yılında tamamlamıştır. 143 sayfadan oluşan tezde ortalama 73 kaynak kullanılmış, daha önce yapılmış olan Doktora tezlerine Kirby dahil, başvurulmadığı görülmüştür.

Tez incelendiğinde sayfa 100'lere kadar asıl konuya girilmediği, tezin asıl konusuna neredeyse toplam hacminin üçte biri kadar yer ayrıldığı ve mevcut bilgilerin zayıf bir kaynakça ile tekrar edildiği görülmüştür.

(KARAMAN, 2010) “*Köy Enstitüsü Mezunu Mahmut Makal, Fakir Baykurt ve Talip Apaydın'ın Romanlarında Köyde Eğitim Sorunu*” başlıklı Yüksek Lisans tezini Nazlı Karaman, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalında, Prof. Dr. Erdoğan Başar danışmanlığında, 2010 yılında tamamlamıştır.

250 sayfadan oluşan Yüksek Lisans tezinde 89 civarında kaynaktan yararlanılmıştır. Daha önce hazırlanmış olan Doktora tezlerinden sadece Erçelebi'ye yer verilmiş; Bahadır, Ilgaz, Aytemur, Koç ve Uz'a yer verilmemiştir. Kirby'e başvurulmuştur.

Sözü edilen üç yazarın köy sorunlarını yansıttıkları romanları seçilerek Köy Enstitüleri değerlendirmesi yapılmıştır. Ele alınan konunun İlköğretim Ana Bilim Dalı yerine Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim dalının konusu olduğu düşünülse de Karaman tarafından alana katkı sağlayan özgün bir çalışma gerçekleştirildiği görülmüştür.

(KÜÇÜKTAMER, 2010) Gökçe Küçüktamer tarafından Prof. Dr. Osman Akandere danışmanlığında “*Türkiye’de Yeni Bir Eğitim Modeli Olarak Köy Enstitüleri’ne Geçiş ve Konya’daki Uygulamaları*” başlıklı Yüksek Lisans tezi Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Bölümü İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalında 2010 yılında tamamlanmıştır. 188 sayfadan oluşan tezde 42 civarında kaynakçanın dışında çeşitli gazete ve dergilerden yararlanılmıştır. Tezin neredeyse yarısında belge, fotoğraf vb. görsellere yer verilmiştir.

Daha önce hazırlanmış Doktora tezlerinden Bahadır ve Koç'a yer verilmiş; Erçelebi, Ilgaz, Aytemur ve Uz'a başvurulmamıştır. Kirby'e başvurulmuştur. Fakat Kaynakçada gösterilmiş olmasına rağmen Bahadır ve Koç'tan metin içinde referans verilmediği tespit edilmiştir. İvriz Köy Enstitüsü mezunlarının isim, diploma vb. bilgilerine ulaşılması açısından önemlidir.

(ÇOBAN, 2010) “*Köy Enstitüsü Mezunu Öğretmenlerin Köy Enstitüsündeki Öğretmen Algıları ve Sınıf Yönetimi Anlayışı*” adlı Yüksek Lisans tezi Fatma Çoban tarafından Prof. Dr. Ahmet Duman danışmanlığında Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalında, 2010 yılında tamamlanmıştır.

133 sayfadan oluşan Yüksek Lisans tezinde 62 kaynaktan yararlanılmıştır. Özet kısmında 28 Köy Enstitüsü mezunu öğretmene sözlü kaynak olarak başvurulduğu bildirilmişse de Kaynakça kısmında gösterilmemiş, Görüşme Yapılan Köy Enstitüsü Mezunu Öğretmenler başlığı altında isim ve fotoğrafları paylaşılmıştır.

Doktora tezlerinden sadece Ziyet Bahadır’a yer verilmiş; Erçelebi, Ilgaz, Aytemur, Koç ve Uz’a başvurulmamıştır. Kirby’e yer verilmiştir. Köy Enstitüsü mezunu öğretmenlerle yapılan görüşmeler sayesinde gerek Enstitülerdeki öğretmenlerin tutum ve davranışlarının gerekse işleyiş ile ilgili diğer bilgilerin aktarılması son derece önemlidir.

(POLAT, 2011) Emrah Polat, Doç. Dr. Ali Coşkun danışmanlığında “*Türkiye’de Eğitimin Sekülerleşmesi: Köy Enstitüleri Örneği*” başlıklı Yüksek Lisans tezini Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Din Sosyolojisi Bilim Dalında 2011 yılında tamamlamıştır. 143 sayfadan oluşan tezde ortalama 83 kaynak kullanılmıştır. Daha önceki Doktora tezlerinden Bahadır, Koç ve Erçelebi’den yararlanılmıştır. Kirby’e başvurulmuştur.

Tezde asıl konuya (s.121’den) itibaren geçildiği görülmektedir. Dünyevileşmeye Etkisi başlığı ortalama 3 sayfada ele alınmıştır. Önceki bölümler Köy Enstitüleri ile ilgili kuruluş tarihçesi, öğrenci seçimi, öğretmen kadrosu vb. bilinen literatür bilgisinin tekrarı şeklindedir. Yani tez başlığı ile uyum sağlanamamıştır. Yine de Yüksek Lisans tezi çerçevesinde gerek konuların işlenişi gerekse bilimsel kurallara uygunluk, referans gösterme gibi konularda başarılı bir çalışma olarak gözükmemektedir.

(AKAR, 2011) Prof. Dr. Mustafa Yılman danışmanlığında Hatice Akar tarafından “*Türkiye’deki Köy Enstitülerinin Toplumsal Değişmede Yeri*” başlıklı Yüksek Lisans tezi Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalında, 2011 yılında tamamlanmıştır. 77 sayfadan oluşan tezde ortalama 39 kaynağa başvurulmuştur.

Daha önce hazırlanmış Doktora tezlerinden sadece Bahadır’a yer verilmiş, diğerlerine başvurulmamıştır. Kirby’in eserinin iki ayrı baskısına birden yer verilmiştir. İlgili Yayın ve Araştırmalar başlığı altında Erçelebi ve Koç’un Doktora çalışmalarından söz edilmiştir.

Zayıf kaynakçada Fay Kirby’nin kitabının iki ayrı baskısına yer verilirken diğer temel kaynaklara başvurulmaması önemli bir metodoloji sorunudur. Jüri

onayından geçmiş olan tezin son derece zayıf kaynakça ile literatüre hiçbir katkısı olmayan bir çalışma olduğu görülmüştür.

(ESER, 2011) Gülşah Eser, Yrd. Doç. Dr. Aynur Soydan Erdemir danışmanlığında *“Köy Enstitüleri’nde Bir Öncü: Özgün Arşivi Işığında Göl Köy Enstitüsü”* adlı Doktora tezini İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Anabilim Dalı Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bilim Dalında, 2011 yılında tamamlamıştır. 503 sayfadan oluşan tezde ortalama 123 telif eser (kitap, makale, tez), 214 civarında Gölköy Köy Enstitüsüne ait arşiv belgesi niteliğindeki belge ve 12 Gölköy Köy Enstitüsü mezunu ile röportaja yer verilmiştir.

Daha önce hazırlanmış Doktora tezlerinden Koç’a başvurulmuş, diğerlerine yer verilmemiştir. Kirby’e yer verilmiştir. Gölköy’e ait arşiv ve özgün doküman sayesinde Gölköy Köy Enstitüsü hakkında ayrıntılı bilgiye sahip olunduğu gibi, Enstitülerin özgün karakteri olan farklılıkların ortaya konmasını sağlaması açısından Doktora seviyesinde önemli bir çalışma gerçekleştirilmiştir.

(ATEŞ, 2011) Ahmet Emre Ateş, Doç. Dr. Levent Ürer danışmanlığında *“1940-1946 Yılları Arasında Türkiye’de Köylü Eğitimi: Ulus- devlet İnşasında Köy Enstitüleri’nin Yeri”* adlı Doktora tezini İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Siyaset Bilimi Bilim Dalında, 2011’de tamamlamıştır. 224 sayfadan oluşan Doktora tezinde 308 civarında kitap ve makale, 6 belge, 12 sözlü kaynaktan yararlanılmıştır.

Daha önce hazırlanmış Doktora tezlerinden Deniz Ilgaz ve Fay Kirby’ye yer verilmiş diğerlerine başvurulmamıştır. Yararlanılan kaynaklar açısından siyaset bilimi ile ilgili çoğu Fransızca esere yer verilmesiyle dikkat çekmektedir. Köy Enstitülerinin ulus-devlet inşasındaki yeri, seküler din ve romantik milliyetçilik yönleri vb. ele alınmıştır. Bu bağlamda Köy Enstitüleri tarihçesini ele almaktan kaçınmak mümkün olmayacağından bu yönü yetersiz kalmıştır denilebilir.

(ÖNDER, 2012) “Toplumsal Değişim Sürecinde Düziçi Köy Enstitüsü” başlıklı Yüksek Lisans tezini Mustafa Önder Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bilim Dalında, Doç. Dr. Necmi Uyanık danışmanlığında, 2012 yılında tamamlamıştır.

131 sayfadan oluşan Yüksek Lisans tezinde 60 civarında yazılı, 5 sözlü kaynaktan yararlanılmıştır. Daha önce hazırlanmış Doktora tezlerinden Erçelesi, Bahadır, Ilgaz, Aytemur, Koç, Uz, Eser, Demirkaya Güler’den hiçbirine başvurulmamış; Kirby’e de yer verilmemiştir.

Köy Enstitüleri ve Düziçi Köy Enstitüsü ele alınırken eleştirel bir tutum takılmadığı, objektif olunamadığı tespit edilmiştir. Metin içinde çok kez subjektif bir dil kullanılmıştır.

(KARAIŞMAİLOĞLU, 2013) Emel Karaismailoğlu, Yrd. Doç. Dr. Cahide Sınmaz Sönmez danışmanlığında *“Türk Eğitim Sisteminde Yeni Bir Eğitim Modeli Olarak Köy Enstitüleri ve Savaştepe Örneği: 1940- 1954”* adlı Yüksek Lisans tezini Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Cumhuriyet Tarihi

Anabilim Dalında, 2013 yılında tamamlamıştır. 208 sayfadan oluşa Yüksek Lisans tezinde 21 arşiv, TBMM Tutanağı, rapor vb., 77 telif eser ve 4 sözlü kaynağa başvurulmuştur.

Daha önce hazırlanmış Doktora tezlerinden Ziyet Bahadır ve Nurgün Koç'a başvurulmuş, diğer Doktora tezleri görülmemiştir. Kirby'e yer verilmiştir. Çalışmanın ilk 95 sayfasında ortalama bir literatür bilgisine dayanan Köy Enstitüsü tarihçesi ile karşılaşmış ancak (s.97-132) arasında yani tez metninin üçte birinde Savaştepe Köy Enstitüsü'ne yer verilmiştir. Tez, mezun adları, fotoğraflar, diploma örnekleri vb. ile zenginleştirilmiştir.

(ESEN, 2013) Yrd. Doç. Dr. Ali Gürsel danışmanlığında, Serkan Esen tarafından hazırlanmış olan "*Köy Enstitüleri*" adlı tez, Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalında, 2013 yılında tamamlanmıştır. 86 sayfadan oluşan Yüksek Lisans tezinde 80 civarında kaynaktan yararlandığı bildirilse de sayfalardaki kaymalar ve çeşitli karışıklıklar bunda şüphe duyulmasına yol açmıştır. Kaynakçada Hasan Erçelebi ve Nurgün Koç'a yer verilmiş, diğer Doktora tezlerine başvurulmamıştır. Kirby'e yer verilmiştir.

Gerek biçim gerekse içerik açısından pek çok hatayı barındıran tezin danışman ve jüri kontrolünden geçtiğine dair ciddi şüpheler oluşmuştur. Yrd. Doç. Dr. Ali Gürsel danışmanlığındaki tezde tek taraflı bir bakış açısının söz konusu olduğu ve Enstitülerin sadece olumlu yanlarının karmakarışık ve plansız bir şekilde, akademik nosyondan uzak bir bakış açısıyla verildiği görüldüğünden ideolojik kaygıların ön plana çıktığı bir çalışma olarak değerlendirilmiştir.

(YILMAZ, 2013) Prof. Dr. M. Çağatay Okutan danışmanlığında Birgül Yılmaz tarafından "*Türkiye'de Köycülük ve Köy Enstitüleri*" adlı Yüksek Lisans tezi Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Kamu Yönetimi Bilim Dalında, 2013 yılında tamamlamıştır. 123 sayfadan oluşan Yüksek Lisans 70 civarında kaynak kullanılmıştır. Kaynakçada Fay Kirby'den yararlanıldığı fakat daha önceki Doktora tezlerinin hiçbirine yer verilmediği görülmüştür. Özellikle sosyoloji ve köy sosyolojisi ve köycülük faaliyetlerine ve kırsal kesimle ilgili gelişmelere önemli ölçüde yer vermiş olan Koç ve Bahadır'a başvurulmaması önemli bir eksiklik olarak tespit edilmiştir.

Demokrat Parti tarafından kapatıldığı söylenen tezde tek taraflı bir bakış açısı söz konusu olup objektif yaklaşım sergilenememiştir. Pek çok yerde Koç'tan esinlendiği tespit edilmiştir. Yüksek Lisans tezinde gerek işleyiş gerekse bulgular açısından bir yenilik söz konusu değildir.

(BİRCED, 2014) Çiğdem Birced tarafından, Yrd. Doç. Dr. Zeynep Kadirbeyoğlu danışmanlığında "*The Role of Education on Women's Empowerment: The Case of Village Institutes in Turkey, 1940- 1946 / Kadınların Güçlenmesinde Eğitimin Rolü: Türkiye'deki Köy Enstitüleri Örneği, 1940- 1946*" adlı Yüksek Lisans Tezi Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalında 2014 yılında tamamlanmıştır. 263 sayfadan oluşan Yüksek Lisans tezinde 92 civarında kaynaktan yararlanılmıştır.

Konu seçimi, ele alınışı ve bulguları yönüyle orijinal bir çalışma olmasına rağmen daha önce hazırlanmış olan Doktora tezlerinin hiçbirine başvurulmadığı görülmüştür. Diğer yandan Kirby'nin Türkiye'de Köy Enstitüleri eserinin iki baskısına birden yer verilmesi dikkat çekmiştir.

(NARTOK, 2014) Doç. Dr. Necmi Erdoğan danışmanlığında Esra Elif Nartok tarafından *"An Intertextual Analysis of the Village Novels by Village Institute Graduates / Köy Enstitüleri Mezunlarının Köy Romanları Üzerine Metinlerarası Bir İnceleme"* başlıklı Yüksek Lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde 2014 yılında tamamlanmıştır. 224 sayfadan oluşan Yüksek Lisans tezinde 109 civarında genel kaynak kullanılmış, ayrıca Fakir Baykurt, Mahmut Makal ve Talip Apaydın'a ait 14 romanın -bu sayının 15 olduğunu tespit edilmiştir- incelendiği bildirilmiştir.

Konu seçimi ve irdelenmesi yönüyle orijinal bir çalışma olduğu görülse de daha önceki Doktora tezlerine, Nuran Aytemur'un tezi hariç olmak üzere, yer verilmediği görülmüştür. Kirby'e başvurulmamıştır.

(KANBOLAT, 2015) Doç. Dr. Aynur Soydan Erdemir danışmanlığında, Erhan Kanbolat tarafından *"Harf Devrimi'nden Köy Enstitülerine Türkiye'de İlköğretim (1928- 1940)"* adlı Doktora tezi İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Anabilim Dalında, 2015 yılında tamamlanmıştır.

685 sayfadan oluşan Doktora tezinde 1712 civarında kaynak kullanılmıştır. Sadece jüride bulunan Gülşah Eser'in çalışmasına yer verildiği diğer Doktora tezlerine başvurulmadığı görülmüştür. Kirby'e yer verilmemiştir. Doktora tezinde genel olarak ilköğretim konusunu üzerinde durulmuş, Köy Enstitüleri'ne de eğitim yönüyle değinilmiştir.

(DEMİRKAYA GÜLER, 2015) Prof. Dr. İclal Gül Batuş danışmanlığında, Burcu Demirkaya Güler tarafından *"Köy Enstitüleri Bağlamında Eğitim ve İdeolojinin Toplumsal Değişme Etkisinin İncelenmesi: Köy Enstitüleri Dergisi (1945-1947)"* adlı Doktora tezi Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Bilimleri Anabilim Dalı İletişim Bilimleri Bilim Dalında 2015 yılında tamamlanmıştır. 308 sayfadan oluşan Doktora tezinde 162 civarında kaynak kullanılmıştır. Ahmet Emre Ateş ve Nurgün Koç'un tezlerinin dışındaki Doktora tezlerine yer verilmediği görülmüştür. Kirby'e başvurulmuştur.

Doktora tezinde kavramlar, Batılılaşma, Modernleşme, Atatürk devrimleri (Altı ilke) üzerinde durulmuş (s.172 ye kadar) daha sonra Toprak Reformu ve Köy Enstitüleri konusuna geçilmiştir. Ardından Cumhuriyet devri sanayi politikaları incelenmiştir. Cumhuriyet dönemi eğitim politikaları s.178'den itibaren incelenmeye başlanmıştır. Modernleşmenin Aracı Olarak Köy Enstitüleri-Köy Enstitülerinin Tarihsel Arka Planı başlığı ile asıl konuya s.185'ten itibaren girildiği görülmektedir. Köy Enstitüleri Dergisinin incelenmesine ise sadece (s.205-235 arasında) yer verilmiştir. Demirkaya Güler, pek çok Yüksek Lisans tezinde tespit ettiğimiz asıl konunun metnin ancak küçük bir bölümünde ele alınması durumunu Doktora tezinde ortaya koyması açısından öne çıkmaktadır.

Tezin başlangıcında akademik çalışmanın gereği olan tarafsız bir bakış açısının yansıtılması gerekirken Önsözde tam tersine rastlanmıştır:

“Köy Enstitüleri, kısa süre varlık gösterebilmiş olmakla beraber gerek Türk eğitim hayatında gerek Türk siyasi hayatında iz bırakan kurumlar olmuşlardır. Bir eğitimci olarak etkilendiğim ve önem atfettiğim bu kurumlar üzerine yaptığım tez çalışmam sırasında... Bu çalışma, benim için uzun ve yorucu fakat bir o kadar da değerli bir yolculuk oldu. Bu çalışma aracılığı ile ortaya konulanların, Köy Enstitülerinin önemini ve değerini ifade edebilmesini umuyorum. Aradan uzun yıllar geçmiş olsa bile modernize edilmiş Köy Enstitüleri benzeri bir kurumunun yeniden Türk eğitim hayatına dahil olabileceği umudunu taşıyorum...”

Sonuç ve Tartışma

Köy Enstitüleri konusunda 2010-2015 yılları arasında 4’ü Doktora tezi olmak üzere toplam 21 adet lisansüstü tez hazırlanmıştır. Bu tezlerin tamamı erişime açıktır.

Köy Enstitüleri ile ilgili 1977’den 2010 yılına kadar hazırlanmış olan 7 Doktora, 24 Yüksek Lisans tezi olmak üzere toplam 31 adet tezdten Doktora tezlerinin 2 tanesi (%28,5); Yüksek Lisans tezlerinin de 9 tanesi (%37,5) erişime kısıtlı olduğu (Koç, 2020: 33) dikkate alındığında, tezlerin tamamının erişime açık olması, bilginin ulaşılabilirliği açısından son derece önemlidir.

2010-2015 yılları arasında hazırlanan tez sayısının daha önceki dönemle kıyaslandığında ortalama olarak 4 kat fazla olduğu görülmüştür. Tezlerin hazırlandığı üniversitelere bakıldığında; İstanbul Üniversitesinde 3, Marmara Üniversitesinde 3, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesinde 2, Muğla Üniversitesinde 2, Selçuk Üniversitesinde 2; Ondokuz Mayıs, Dokuz Eylül, ODTÜ, Boğaziçi, KTÜ, Dumlupınar, Akdeniz, Maltepe ve Kilis 7 Aralık Üniversitelerinde 1’er adet Köy Enstitüleri konusunda lisansüstü çalışma yapılmıştır.

Hazırlanan tezlerin konu dağılımına bakıldığında en büyük oranı 15 tez ile Eğitim ve Öğretim konusu almıştır. Siyasal Bilimler konusunda 3; Tarih/ Türk İnkılap Tarihi; Ekonomi; Kamu Yönetimi konularında ise 1’er tez hazırlanmıştır.

Sayısal veriler Köy Enstitüleri’ne yönelik akademik ilginin artarak devam ettiğini göstermektedir. Diğer yandan ele alınan tezlerin temel kaynaklara ulaşma, Köy Enstitüleri konusunda daha önce hazırlanmış olan Doktora tezlerine başvurma, konu başlığı ile içeriği arasındaki uyumu sağlama ve nesnel davranma hususlarında gereken hassasiyetin çoğunlukla gösterilmediği tespit edilmiştir. Fay Kirby’e referans verme durumuna bakıldığında ise çoğunlukla referans verildiği, hatta diğer Doktora tezlerine başvurulmayıp Kirby’nin eserinin birden fazla baskısına atıf yapıldığı görülmüştür. Türkiye’deki Köy Enstitüleri konusundaki ilk Doktora tezi olması dolayısıyla Kirby’nin eseri son derece

önemlidir. Diğer Doktora tezlerine aynı değerin verilmemesi en basit yönüyle metodoloji hatasıdır. Bu durum Türk akademisinin yabancı herhangi bir araştırmacının yaptığı çalışmayı kucaklarken Türk üniversitelerinde Türk araştırmacıların çalışmalarının değer görmemesi olarak karşımıza çıkmaktadır ki; kompleks yansımaları düşündürmeye devam etmektedir.

Tezlerde karşılaşılan diğer sorun başlık ile içerik uyumsuzluğudur. Seçilen başlık ele alınırken konunun odak noktasından çoğunlukla uzaklaşıldığı görülmüştür. Bu da birbirine benzeyen, literatüre katkı sunmaktan uzak çalışmaları ortaya çıkarmıştır. Diğer yandan objektif yaklaşım sergilenmesi konusunda çok az hassasiyet gösterildiği, bunun da çalışmaların güvenilirliğini zedelediği tespit edilmiştir. Bütün bu süreçler danışman kontrolünde ve jüri denetiminde gerçekleştiğinden ortaya çıkmış eserlerdeki sorumlulukları göz ardı edilmemelidir.

Yüksek Lisans tezlerinden Emel Karaismailoğlu'nun tezi aynı adla "*Türk Eğitim Sisteminde Yeni Bir Eğitim Modeli Olarak Köy Enstitüleri ve Savaştepe Örneği*" kitap olarak basılmıştır. Doktora tezlerinden Ahmet Emre Ateş'in "*1940-1946 Yılları Arasında Türkiye'de Köylü Eğitimi: Ulus- devlet İnşasında Köy Enstitüleri'nin Yeri*" başlıklı çalışması daha ilgi çekici bir adla "*Kazma - Kürek - Defter - Kitap: Köy Enstitüleri - Sekülerizm ve Romantik Milliyetçilik*" kitap olarak yayımlanmıştır.

Kaynakça

- Erkul, H., Kanten, P. (2019). Metodolojik açıdan lisansüstü bitirme tezleri üzerine nitel bir araştırma. *Management and Political Sciences Review*. 1 (1), 11 - 37.
- Koç, N. (2013). *Türk kültür tarihi içerisinde köy enstitüleri*. İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık.
- Koç, N. (2020). Türkiye'de "köy enstitüleri" konusunda yapılmış lisansüstü tezlerin nicelik ve nitelik yönleriyle değerlendirilmesi (2010'a kadar). *Tarihyazımı*. 2(1),13-36.
- Özdemir, M. (2010). Nitel veri analizi: sosyal bilimlerde yöntembilim sorunsalı üzerine bir çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*,11(1), 323-343.
- Redhouse (1994). *Büyük elszözlüğü*. İstanbul: Redhouse Yayınevi.
- Szyjka, S. (2012). Understanding research paradigms: trends in science education research. *Problems of Education in the 21st Century*. 43, 110-119.
- Şimşek, H. (2009). Eğitim tarihi araştırmalarında yöntem sorunu. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. 42 (1), 33-51.

- Torlak, Ö. (2006). Türkiye’de sosyal bilimler ve üniversitelerin açmazları: pazarlama odaklılık bir çözüm olabilir mi? *Akademik İncelemeler Dergisi*. 1 (1), 50-60.
- Uçak, N.Ö., Birinci, H.G. (2008). Bilimsel etik ve intihal. *Türk Kütüphaneciliği*. 22 (2), 187-204.
- Ültay, E., Akyurt, H., Ültay, N. (2021). Sosyal bilimlerde betimsel içerik analizi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*. 10, 188-201.